

géén koning zoals alle volken (1)

Deuteronomium 17:14-20

26 november 2023
Benthuizen

afgelopen week - héél veel politiek...

- schone beloftes vooraf... de kater komt nadien
- doorslaggevend: wie is het populairst?
- strijd tussen de rivaliserende partijen:
 - wie mag hoeveel profiteren van de belastingen die het volk heeft opgebracht?

afgelopen week - héél veel politiek...

- schone beloftes vooraf... de kater komt nadien
- doorslaggevend: wie is het populairst?
- strijd tussen de rivaliserende partijen:
 - wie mag hoeveel profiteren van de belastingen die het volk heeft opgebracht?

deze miniserie gaat over de vraag:

- hoe en waarin onderscheidt Israëls koning zich van de koningen van de volken?

¹⁴ Wanneer gij gekomen zijt in het land dat *JAHWEH* uw God, u geven zal, dit in bezit genomen hebt en daarin woont...

het volk stond op het punt de Jordaan over te trekken (Deut.1:1)

לְךָ	נָתַן	אֱלֹהֶיךָ	יְהוָה	אֲשֶׁר	אֶל-הָאָרֶץ	תָּבֵא	כִּי	
totjouw	gevende	Elohim-van-jou	Jahwe	dat	hetland	tot	en	
u	zal-geven	uw-God	de-HERE	dat	het-land	in	gij-zijt-gekomen	wanneer

בָּהּ	וַיֵּשְׁבָתָהּ	וַיִּרְשָׁתָהּ
in-haar	en-jij-woont	en-jij-pacht-haar
daarin	en-woont	in-bezit-hebt-genomen-dit

14 ... en gij dan zoudt zeggen:
Ik wil een koning over mij aanstellen,
zoals alle volken rondom mij hebben,

*aanstellen van een koning wordt gedoogd,
maar rechters moest men aanstellen >>*

רַחֲמֵי	וְאָמַרְתָּ	אֲשִׁימָהּ	עָלַי	מֶלֶךְ	כְּכֹל	הַגּוֹיִם	אֲשֶׁר	סְבִיבֹתַי
rondom-mij	en jij-zegt	ik-plaats	over-mij	koning	als alle	denaties	die	rondom-mij
rondom-mij	-	volken	zoals-hebben	alle	een-koning	over-mij	ik-wil-aanstellen	en-dan-gij-zoudt-zeggen

Deuteronomium 17 (NBG+)

⁸ Wanneer een zaak voor u te moeilijk is om daarin uitspraak te doen, in geval van bloedschuld, geschil of lichamelijk letsel (aanleidingen tot rechtsgedingen in uw steden) dan zult gij u begeven naar de plaats die de *JAHWEH*, uw God, verkiezen zal;

Deuteronomium 17 (NBG+)

⁹ gij zult gaan tot de levitische priesters en tot de rechter, die er dan wezen zal, en HEN raadplegen; zij zullen u hun rechterlijke uitspraak aanzeggen.
(...)

Deuteronomium 17 (NBG+)

⁹ gij zult gaan tot de levitische priesters en tot de rechter, die er dan wezen zal, en hen raadplegen; zij zullen u hun rechterlijke uitspraak aanzeggen.

(...)

¹¹ Naar het onderricht dat **ZIJ** u geven, en naar de beslissing die **ZIJ** u bekend maken, zult gij handelen; gij zult van de uitspraak die **ZIJ** u aanzeggen, niet afwijken naar rechts of naar links.

14 ... en gij dan zoudt zeggen:
Ik wil een koning over mij aanstellen,
zoals alle volken rondom mij hebben,

niet slechts hypothetisch:

- *zo zou het ook gaan (1Sam.8)*

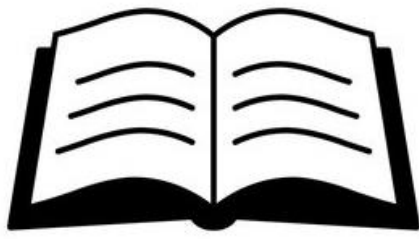
רַחֲמֵי	וְאַתָּה	אָשִׂימָה	עָלַי	מֶלֶךְ	כְּכֹל	הַגּוֹיִם	אֲשֶׁר	סְבִיבֹתַי
rondom-mij	en-jij-zegt	ik-plaats	over-mij	koning	als-alle	denaties	die	rondom-mij
rondom-mij	-	volken	zoals-hebben-alle	een-koning	over-mij	ik-wil-aanstellen	en-dan-gij-zoudt-zeggen	

14 ... en gij dan zoudt zeggen:
Ik wil een koning over mij aanstellen,
zoals alle volken rondom mij hebben,

verschil rechter en koning:

- *een rechter oefent rechtspraak*
- *een koning oefent (militaire) macht uit:*
 - *een koning organiseert een leger >*

רַחֲמֵי	וְאַתָּה	אָשִׂימָה	עָלַי	מֶלֶךְ	כְּכֹל	הַגּוֹיִם	אֲשֶׁר	סְבִיבֹתַי
rondom-mij	en	ik-plaats	over-mij	koning	als-alle	volken	die	rondom-mij
rondom-mij	-	ik-wil-aanstellen	over-mij	een-koning	zoals-hebben-alle	volken	-	rondom-mij

1Samuël 8 (NBG+)

¹⁹ Het volk weigerde echter naar Samuel te luisteren en zij zeiden: Neen, toch **moet er een koning over ons zijn;**

²⁰ dan zullen ook wij zijn **ALS ALLE ANDERE VOLKEN;** **onze koning zal** ons richten, voor ons uitrukken en **onze oorlogen voeren.**

¹⁵ dan zult gij over u de koning aanstellen,
die JAHWEH uw God, verkiezen zal...

niet democratisch, maar theocratisch:

- *via een profeet*
- *of loting*

אֱלֹהֶיךָ	יְהוָה	אֲשֶׁר יִבְחַר	מֶלֶךְ	עָלֶיךָ	תָּשִׂים	שׁוֹם	
Elohim-van-jou	Jahwe	'hij-kiest	die	koning	overjou	'jij-plaatst	plaatsen
uw-God	de-HERE	zal-verkiezen	die	de-koning	over-u	gij-zult-aanstellen	dan

15 ... uit het midden van uw broeders
 zult gij een koning over u aanstellen;
 geen buitenlander, die uw broeder niet is,
 zult gij over u mogen aanstellen.

*= iemand uit het volk waaraan God
 zijn belofte en Torah had gegeven*

מֶלֶךְ	עָלֶיךָ	תָּשִׂים	אֶחֶיךָ	מִקְרֵב	בּוֹ
koning	overjou	jij-plaatst	broeders-vanjou	vanafmidden-van	in-hem
een-koning	over-u	gij-zult-aanstellen	van-uw-broeders	uit-het-midden	-

הוּא	אִישׁ	לֹא	אֶחֶיךָ	אִישׁ	נֹכְרִי	עָלֶיךָ	תָּתַת	תּוֹכֵל	לֹא
hij	broeder-vanjou	niet	die	uitheemse	man	overjou	totgeven-van	jij-kunt	niet
is	uw-broeder	niet	die	buitenlander	-	over-u	aanstellen	gij-zult-mogen	geen

¹⁶ Maar hij zal niet veel paarden houden en het volk niet naar Egypte terugvoeren om zich veel paarden aan te schaffen...

*type van militaire strijdmacht
'cavalerie' => Italiaans: cavallo = paard >*

רק לא ירבה לו סוסים
 maar niet hij-vermeedert tothemzelf paarden
 - hij-zal-houden-veel niet maar paarden

ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס
 en-niet terugvoeren het-volk naar-Egypte om doen-vermeerderen-van paarden
 - terugvoeren en-niet paarden zich-aan-te-schaffen-veel

Psalm 33 (NBG+)

- 16 Geen koning wordt behouden
door een machtig leger,
geen held wordt gered door geweldige kracht;**
- 17 het paard faalt ter overwinning,
en doet niet ontkomen
door zijn geweldige sterkte.**
- 18 Zie, het oog van JAHWEH
is op hen die Hem vrezen...*

16 Maar hij zal niet veel paarden houden en het volk niet naar Egypte terugvoeren om zich veel paarden aan te schaffen...

"het paard" staat model voor Egyptes leger >

רק לא ירבה לו סוסים
 paarden tothemszelf 'hij-vermeedert niet maar
 paarden - hij-zal-houden-veel niet maar

ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס
 paard doen-vermeerderen-van ten-einde Egypte-waarts het-volk » 'hij-doet-terugkeren en-niet
 paarden zich-aan-te-schaffen-veel om naar-Egypte het-volk - terugvoeren en-niet

Exodus 15 (NBG+)

¹⁹ Toen **Farao's paarden met zijn wagen en ruiters** in de zee gekomen waren, deed JAHWEH de wateren der zee over hen terugvloeien, maar de Israelieten gingen op het droge midden door de zee.

¹⁶ ... want *JAHWEH* heeft tot u gezegd:
Op deze weg zult gij nooit meer terugkeren.

God had Israël bevrijdt uit het slavenhuis van Egypte – Israëls koning zou geen leger hebben

- *JAHWEH* zou hen beschermen en hun Krijgsheld zijn (Ex.15:3; Ps.24:8)
 - Hij splijt wateren en doet muren omvallen
 - Hij is machtig te verlossen door weinigen (Gideon; Richt.7)

עוד	הִזֶּה	בְּדֶרֶךְ	לְשׁוּב	תִּסְפּוּן	לֹא	לְכֶם	אָמַר	וַיִּהְיֶה
verder	de-deze	in-de-weg	totterugkeren-van	jullie-gaan-voort	niet	totjullie	hij-zegt	en-Jahwe
-	deze	op-weg	terugkeren	gij-zult-meer	nooit	tot-u	heeft-gezegd	want-de-HERE

17 Ook zal hij zich niet vele vrouwen nemen,
opdat zijn hart niet afwijke...

voor koningen uit de volken stond een harem
voor diplomatie

- innige connecties met andere volkeren >

לְבָבוֹ	יָסוּר	וְלֹא	נָשִׁים	לִּי	יִרְבֶּה	וְלֹא
hart-vanhem	[!] hij-trekt-zich-terug	enniet	vrouwen	tohemzelf	[!] hij-vermeerdert	enniet
zijn-hart	afwijke	opdat-niet	vrouwen	zich	hij-zal-nemen-vele	ook-niet

1Koningen 11 (*NBG+*)

¹ Koning Salomo nu had
behalve de dochter van Farao
vele vreemde vrouwen lief:
Moabitische, Ammonitische, Edomitische,
Sidonische en Hethitische,

1Koningen 11 (NBG+)

¹ Koning Salomo nu had behalve de dochter van Farao **vele vreemde vrouwen** lief: Moabitische, Ammonitische, Edomitische, Sidonische en Hethitische,

² behorende tot die volken, van wie JAHWEH tot de Israëlieten had gezegd: **GIJ ZULT U MET HEN NIET INLATEN, en zij zullen zich met u niet inlaten, voorwaar, zij zouden UW HART MEEVOEREN ACHTER HUN GODEN...**

17 ... ook zal hij zich niet
te veel zilver en goud vergaren.

kenmerkend voor koningen uit de volken

- vergaren; lees: belastingen heffen
- sinds 'de scharniertijd' worden goud, zilver gemunt met de kop van koning/keizer
 - sindsdien beheerst (en manipuleert!) de koning zelfs het geld > geldontwaarding

מְאֵד	לֹ	יִרְבֶּה	לֹא	וְזָהָב	וְכֶסֶף
uitermate	tothemszelf	hij-vermeerdert	niet	engoud	enzilver
te-veel	zich	hij-zal-vergaren	niet	en-goud	ook-zilver

17 ... ook zal hij zich niet
te veel zilver en goud vergaren.

vergl. Nederlandse schatkist 2024

- uitgaven: €433 miljard
- inkomsten € 402 miljard

מְאֵד	לֹ	יִרְבֶּה	לֹא	וְזָהָב	וְכֶסֶף
uitermate	tothemzelf	hij-vermeerdert	niet	engoud	enzilver
te-veel	zich	hij-zal-vergaren	niet	en-goud	ook-zilver

18 Wanneer hij nu
op de *troon van zijn koninkrijk* gezeten is,
dan zal hij voor zich
een afschrift *schrijven* van deze wet...

= eigenhandig een duplicaat schrijven
van deze grondwet voor de koning

אֶת־	לוֹ	וְכָתַב	מִמְּלֶכְתּוֹ	עַל כִּסֵּא	כְּשִׁבְתּוֹ	וְהָיָה
» tohemzelf		en-hij-schrijft	koninkrijk-van-hem	troon-van	op	als-zitten-van-hem
-	voor-zich	dan-hij-zal-laten-maken	koninklijke	de-troon	op	wanneer-hij-is-gezet
						en-hij-is
						nu

הַלְוִיִּם	הַכֹּהֲנִים	מִלְפָּנָי	סֵפֶר	עַל	הַזֹּאת	הַתּוֹרָה	מִשְׁנֵה
de-Leviëten	de-priesters	vanaf-tot-gezicht-van	boekrol	op	de-deze	de-wet	duplicaat-van
levitische	de-priesters	bij	berust	welke	deze	van-wet	een-afschrift

¹⁸ ... op een boekrol uit [hetgeen]
bij de Levietische priesters berust.

אֶת־	לוֹ	וְכָתַב	מִמַּלְכֻתוֹ	עַל כִּסֵּא	כְּשִׁבְתוֹ	וְהָיָה	
» tohemzelf		en-hij-schrijft	koninkrijk-van-hem	troon-van	op	als-zitten-van-hem	en-hij-is
-	voor-zich	dan-hij-zal-laten-maken	koninklijke	de-troon	op	wanneer-hij-is-gezet	nu

מִשְׁנֵה	הַתּוֹרָה	הַזֹּאת	עַל	- סֵפֶר	מִלְפְּנֵי	הַכֹּהֲנִים	הַלְוִיִּם
duplicaat-van	de-wet	de-deze	op	boekrol	vanaf-tot-gezicht-van	de-priesters	de-Levieten
een-afschrift	van-wet	deze	welke	berust	bij	de-priesters	levitische

¹⁹ Dat zal hij bij zich hebben
 en daarin zal hij lezen
 gedurende heel zijn leven om te leren
JAHWEH zijn God, te vrezen...

= hardop lezen (lezen = roepen)
 ■ in de mond nemen en horen

וְהָיְתָה	עִמּוֹ	וְקָרָא	בּוֹ	כָּל	יְמֵי	חַיָּיו
en-zij-is	methem	en-hij-leest	in-hem	alle	dagen-van	leven ^(p) -van-hem
dat-hij-zal-hebben	bij-zich	en-hij-zal-lezen	daarin	-	gedurende-heel	zijn-leven

לְמַעַן	יִלְמַד	לִירְאָהּ	אֶת־יְהוָה	אֱלֹהָיו
opdat	'hij-leert	» tot-vrezen-van	Jahwe	Elohim-van-hem
om	te-leren	te-vrezen	-	zijn-God

19 ... *om te bewaren*
 al de woorden van deze wet
 en al deze inzettingen, *om die te doen...*

*de koning hier voorzegt zal zich
 volstrekt onderscheiden van alle
 politieke leiders die de wereld kent*

לְעֲשׂוֹתָם	הָאֵלֶּה	וְאֵת - הַחֻקִּים	וְאֵת - הַחֻקִּים	הַתּוֹרָה	הַזֹּאת	אֵת - כָּל - דְּבָרֵי	לְשׁוֹמֵר
tot-doen-van-hen	de-deze	de-statuten	en»	de-deze	de-wet	woorden-van alle	» tot-in-acht-nemen-van
naarstig	deze	inzettingen	en-al	deze	van-wet	de-woorden al	- door-te-onderhouden

²⁰ opdat zijn hart
zich niet verheffe boven zijn broeders...

een koning...

- *die niet belast, maar geeft*
- *niet hoogmoedig, maar nederig*
- *niet met veel paarden, maar op een ezel*

20 ... en hij van het gebod niet afwijke
naar rechts of naar links...

*dit koningschap valt buiten het
rechts-links schema van de wereld*

וּשְׂמֹאלוֹ	יָמִין	מִן־הַמִּצְוָה	סוֹר	וּלְבַלְתִּי	
en-links	rechts	de-instructie	vanaf	zich-terugtrekken-van	entotzodat-niet
of-naar-links	naar-rechts	het-gebod	van	hij-afwijke	en-niet

20 ... opdat *hij de dagen verleng*
 in zijn koninkrijk,
hijzelf en zijn zonen,
 te midden van Israel.

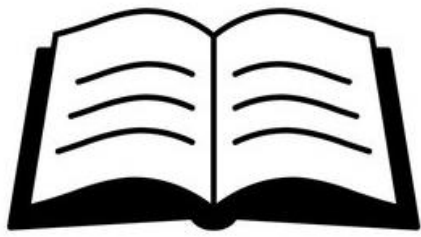
= vervuld in de dynastie van David en
 de definitieve Zoon (Luc.1:32,33) >

יִשְׂרָאֵל	בְּקֶרֶב	וּבְנָיו	הוּא	מִמְּלַכְתּוֹ	עַל	יָמִים	יִאָרֶיךָ	לְמַעַן
Israël	inmidden-van	enzonen-van-hem	hij	koninkrijk-van-hem	op	dagen	hij-verlengt	opdat
Israël	te-midden-van	en-zijn-zonen	hijzelf	koning	moge-blijven	tijd	hij-lange	opdat

Zacharia 9 (NBG+)

⁹ Jubel luide, gij dochter van Sion;
juich, gij dochter van Jeruzalem!
Zie, uw koning komt tot u,
hij is rechtvaardig en zegevierend,
nederig, en rijdende **op een ezel**,
op een ezelshengst, een ezelinnejong.

Zacharia 9 (NBG+)

¹⁰ En Ik zal de wagens uit Efraim
en **de paarden** uit Jeruzalem tenietdoen,
ook de strijdboog wordt tenietgedaan;
en hij zal de volken vrede verkondigen,
en zijn heerschappij zal zich uitstrekken
van zee tot zee,
en van de Rivier tot de einden der aarde.